

STEGMANN, Til (2014): *Ambaixador de Catalunya a Alemanya. El professor de Frankfurt que explica què volen ser els catalans*. Lleida: Pagès editors, 201 p.

Sota aquests títol i subtítol tan singulars, l'autor, reconegut romanista i catalanista, presenta una autobiografia en què es dibuixen els perfils de la seva relació vital amb Catalunya i els catalans; autobiografia que fa extensible a tot l'espai lingüístic (*els Països Catalans*) i a la seva gent. El llibre mostra la figura polièdrica d'aquest alemany nascut el 1941 a Barcelona, on va viure fins als 10 anys, i que, des de la seva condició de professor universitari a Alemanya, de dinamitzador cultural infatigable, recobra la relació amb el món català, n'aprèn la llengua, esdevé estudiós de múltiples aspectes de la cultura catalana, teixeix una xarxa amplíssima de relacions amb personalitats de tota mena (filòlegs, intel·lectuals, polítics, músics, etc.) i acaba impulsant exitosament la difusió de la cultura i la llengua catalanes entre els seus altres compatriotes, a Alemanya.

La ingent quantitat de peripècies i anècdotes, de viatges i de coneixences, de lligams humans i afectius, que recull el llibre, desaconsellen una ressenya detallada. Em conformaré, doncs, amb pinzellades teogràfiques selectes en relació amb els deu capítols que l'integren:

1. *Infància* (p. 7-32). Tracta, entre altres qüestions, sobre l'entorn bilingüe, alemany i espanyol, dels primers anys a Barcelona (1941-1952), on el pare exercia com a director del Col·legi Alemany; també, sobre la formació musical, la vida familiar a la part alta de la ciutat (Sant Gervasi, Tibidabo), les vacances a Catalunya i Mallorca.

2. *Trasllat a Alemanya* (p. 33-44), el 1952; concretament a Düsseldorf, en uns primers anys de difícil aclimatació. Continua la seva formació acadèmica, així com la musical, que li permet la coneixença, en un viatge d'estiu a Prada de Conflent, de Pau Casals. El 1960 unes vacances a Eivissa li portaran el retrobament amb el català i la curiositat per la llengua que no havia après durant la infància barcelonina.

3. *Estudis universitaris* (p. 45-64): a Hamburg (1961) i Berlín (1962); beca Fulbright per anar a New Hampshire. De retorn a Europa, estades a Lisboa, Madrid, Coïmbra, Perugia; i una d'especial a Barcelona (hivern de 1968-1969), on encarrila la tesi doctoral sobre *Los trabajos de Persiles y Sigismunda*, que presenta el 1971, i decideix començar a aprendre català.

4. *Universitari de professió, catalanista de vocació* (p. 65-76). Quan rep el Premi Isidre Bonsoms per la seva tesi a Barcelona (1972), trenca per primer cop una breu al·locució en català, llengua que havia après de manera autodidacta. Des d'aleshores no n'abandonarà l'estudi, i anirà enfortint la relació amb l'espai català, per exemple, amb l'adquisició d'una casa a Garrigàs (1972) o la participació al Col·loqui de catalanística de Basilea (1976).

5. *Les setmanes catalanes a Berlín* (p. 77-96). Instal·lat a Berlín com a professor de la Freie Universität des de 1976, prepara meticulosament el conjunt d'activitats celebrades a la ciutat durant les setmanes del 25 de juny al 15 de juliol de 1978, que esdevenen un aparador excepcional per difondre referents de la catalanitat entre el públic assistent: Tàpies, la Nova Cançó, Joan Fuster, Brossa, entre d'altres. La participació al programa *Vostè Pregunta* de RTVE als Estudis Miramar de Montjuïc, el 29 de maig de 1980, suposa la consagració mediàtica de la figura de Stegmann a Catalunya.

6. *Frankfurt i la Biblioteca Catalana* (p. 97-115). Ja com a catedràtic de romanística a la Universitat de Frankfurt (des de 1981), desenvolupa una intensa activitat acadèmica i científica, en què el català ocupa un lloc preminent. Cal destacar la constitució d'una nodrida *Biblioteca Catalana*, inaugurada el 1985 en el marc del III Col·loqui Anual Germanocatalà de Frankfurt, i la contribució de Stegmann al *Diccionari Alemany-Català* (1981), així com a la part inversa (català-alemany), de 1991.

7. *Les Setmanes Catalanes Karlsruhe* (p. 117-130). En el marc d'aquestes altres *Setmanes* consagrades al català, celebrades entre el setembre i l'octubre de 1983, ara a la ciutat de Karlsruhe, es fundà la Deutsch-Katalanische Gesellschaft, l'Associació Germanocatalana, la qual és a l'origen del col·loqui germanocatalà anomenat *Katalanistentag*, que ha anat recurrent anualment una vintena de ciutats i universitats d'Alemanya.

8. *Cavaller errant de la Catalanitat* (p. 131-147). Dedicatòria que li va fer en Francesc de Borja Moll en regalar-li un dels seus llibres (p. 131), evoca la faceta viatgera de Stegmann, el conreu de la

vocació catalanista dins i fora de l'àmbit català, i presenta fites vitals com la concessió de la Creu de Sant Jordi (17 de desembre de 1985) o la participació com a conferenciant al II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, a Reus, el 8 de maig de 1986.

9. *Catalunya vista per un alemany* (p. 149-174). Títol del llibre publicat el 1988 per Stegmann, que esdevé immediatament un *best seller* a Catalunya, i que cal veure com un precedent per al llibre que ací ressenyem. En aquest mateix any de 1988 surt el primer volum de la *Zeitschrift für Katalanistik (Revista d'Estudis Catalans)*, publicació de referència per a la catalanística a Alemanya. A principis de la dècada següent (octubre de 1991), la Fira de Frankfurt, en què Espanya és el país convidat, s'aprofita per a fer visible la contribució catalana amb diverses aportacions fetes pel catalanista alemany (p. 169).

10. *La Guia dels Països Catalans* (p. 175-192). Aquesta obra, preparada minuciosament en col·laboració amb Inge Stegmann i publicada el març de 1992, just abans dels Jocs Olímpics de Barcelona, mostra un coneixement pregon de les terres de llengua catalana. Dins la mateixa dècada dels noranta, el darrer episodi del llibre correspon a la preparació i desenvolupament del *Desè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes* (AILLC), celebrat a Frankfurt el setembre de 1994 per iniciativa de Til Stegmann, que hi va exercir d'amfitrió.

Completa l'obra un Índex de noms de persones (p. 193-197), que reflecteix l'àmplia xarxa de relacions humanes de l'autor a l'entorn de la catalanitat i la catalanística, així com la notable riquesa de referències desplegades al llarg del seu relat.¹

José Enrique GARGALLO GIL
Universitat de Barcelona
Institut d'Estudis Catalans

THIBAULT, André (dir.) (2015) : *Du français aux créoles. Phonétique, lexicologie et dialectologie antillaises*. Paris : Classiques Garnier, 505 p. (coll. Linguistique variationnelle, 1).

Ce volume réunit le texte des communications prononcées lors du colloque éponyme qui s'est tenu à Paris Sorbonne les 29-30 novembre 2012. Il nous offre des regards croisés de la créolistique et de la linguistique variationnelle du français sur l'évolution des créoles, faisant apparaître les liens étroits entre les deux disciplines et les éclaircissements mutuels qu'elles s'offrent.

La lecture de l'ouvrage sera du plus grand intérêt non seulement pour le créoliste et pour l'historien du français, mais également pour le sociolinguiste, l'ethnologue ou bien le traductologue, ainsi que pour toute personne désireuse d'en apprendre davantage sur la formation des créoles et sur leur lien historique avec la langue française.

Par-delà la grande variété des sujets abordés, deux thématiques majeures traversent l'ouvrage: 1) la reconstruction du français colonial et celle des français parlés et régionaux des 17e et 18e siècles; 2) différents aspects historiques des créoles à base française.

L'ouvrage se subdivise en trois parties: 1. Phonétique et lexicologie historiques (p. 17-239), 2. Dialectologie (p. 243-332), 3. Sociolinguistique historique (p. 335-460), suivies de 31 pages d'index et de 9 pages de résumés.

Dans son propos liminaire, André Thibault, éditeur du volume, dresse un état des lieux de la problématique et souligne le caractère incomplet des recherches en linguistique historique des créoles, manque auquel ce volume se propose de répondre en partie. André Thibault explique ensuite la délimitation thématique de l'ouvrage, qui ne vise aucunement à minorer le poids de l'héritage linguistique non européen (en particulier africain) dans les créoles, mais se justifie par la cohérence du propos et par l'abondance des matériaux français dans l'«input» des créoles. En effet, comme il le souligne p. 10, «[I]

1. Podeu veure una crònica de l'acte de presentació del llibre a Salzburg dins aquest mateix volum, p. 602-603.